

De hardwerkende Vlaming: mythe of realiteit?

Arbeidsvolume en arbeidsduur in Vlaanderen en Europa

Tielens, M. & Herremans, W. 2007. *Arbeidsvolume en arbeidsduur in Vlaanderen en Europa*. WSE Report. Leuven: Steunpunt WSE.

Klopt het beeld van de hardwerkende Vlaming; van de man of vrouw die zich door noeste arbeid uit de Vlaamse klei probeert te trekken? Het is een vraag die vanuit tal van verschillende perspectieven benaderd kan worden. In deze bijdrage hanteren we één specifieke insteek, namelijk een internationale vergelijking van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van werkende Europeanen en van de werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten. Op deze manier brengen we niet zozeer in kaart hoe hard, maar wel hoeveel de Vlaming werkt. We maken gebruik van gegevens van de Enquête naar de Arbeidskrachten van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (de EAK) en de Labour Force Survey, het Europese equivalent van de EAK. Door de Europese stroomlijning van deze enquêtes is het mogelijk om de data internationaal te vergelijken. We analyseren eerst de wekelijkse arbeidsduur in België en de gewesten en vervolgens zullen we de Europese vergelijking maken. Deze bijdrage is gebaseerd op het WSE report 'Arbeidsvolume en arbeidsduur in Vlaanderen en Europa.' In dat rapport staat het arbeidsvolume centraal en wordt uitgebreid cijfermateriaal aangeboden over de werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten en over de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur. U kan het rapport en de bijhorende tabellenbijlage integraal raadplegen op de website van het Steunpunt WSE (www.steunpuntwse.be).¹

De wekelijkse arbeidsduur in Vlaanderen

Vlaanderen telde in 2006 ongeveer 2 610 000 werkenden. Samen presteerden zij ongeveer 99,8 miljoen uren per week of op jaarbasis bijna vijf miljard uren. Om de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur te berekenen, tellen we alle gewerkte uren op, inclusief de uren in een eventuele tweede job. Dit totaal delen we door het aantal werkende personen.

Het is bekend dat de Vlaamse werkzaamheidsgraad (65%) hoger ligt dan de Waalse en de Brusselse werkzaamheidsgraden. De Vlaamse werkende (37,5 u/w) presteert ook een gemiddeld langere werkweek dan zijn of haar Waalse collega (36,4u/w). Het aantal uren van de Brusselaar ligt met 38u/w het hoogst (tabel 1). Maken we echter een opsplitsing naar arbeidsregime dan valt op dat zowel Vlamingen die voltijds werken als Vlamingen die deeltijds werken gemiddeld meer arbeidsuren per week presteren. De teller slaat dan ook enkel door in het 'voordeel' van de Brus-

selaars doordat een groter aandeel Vlaamse werkkenden deeltijds werkt (22,8%).

Mannen werken doorgaans meer uren per week dan vrouwen: gemiddeld werkt een man 41,4 uur tegenover 32,7 uur bij de vrouwen. Dit verschil is te wijten aan het hogere aandeel deeltijdarbeid bij vrouwen. Maken we een opsplitsing tussen voltijds en deeltijds werkkenden dan wordt het verschil tussen mannen en vrouwen kleiner. Voltijds werkkende mannen presteren per week 42,5 uur en vrouwen 39,7 uur. Ook bij deeltijds werkkenden is het verschil kleiner: mannen werken gemiddeld 27 uur en vrouwen 24 uur. Mannen zijn dus vaker dan vrouwen aan het werk (werkzaamheidsgraad van 71,5%), ze werken minder vaak deeltijds, ze preste-

ren meer uren in een voltijdse job en ze hebben grotere deeltijdse jobs.

Tabel 1 geeft aan dat ook de leeftijd een belangrijke rol speelt. Jongeren werken gemiddeld het minste aantal uren (36,3 uur) en de 25- tot en met 49-jarigen kloppen gemiddeld de langste werkweken (37,8 uur). Bij de voltijds werkkenden loopt dat op tot een gemiddelde arbeidsweek van 41,5 uur. Arbeid concentreert zich voor de Vlaming met andere woorden vooral tussen 25 en 49 jaar. In deze leeftijdsgroep is 85,8% van de bevolking aan het werk, en dit bovendien met een gemiddeld behoorlijk lange werkweek. Deze cijfers bevestigen het beeld van de samengedrukte loopbaan: een hoge werkzaamheidsgraad en een lange wekelijkse arbeids-

Tabel 1.

Werkzaamheidsgraad, aandeel deeltijdarbeid, gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar arbeidsregime, geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en arbeidsstatuut (Vlaams Gewest; 2006)

	Wekelijkse arbeidsduur			Aandeel deeltijdarbeid (%)	Werkzaamheidsgraad (%)
	(u/w)	(u/w)	(u/w)		
	Totaal	Deeltijds	Voltijds		
Vlaams Gewest	37,5	24,5	41,6	22,8	65,0
Waals Gewest	36,4	23,4	40,1	21,0	56,1
Brussels H. Gewest	38,0	23,9	41,3	18,7	53,4
België	37,2	24,1	41,1	22,0	61,0
Vlaams Gewest	Totaal	Deeltijds	Voltijds		
Man	41,4	27,0	42,5	6,8	71,5
Vrouw	32,7	24,0	39,7	43,1	58,3
	Totaal	Deeltijds	Voltijds		
15-24 jaar	36,3	22,9	39,0	17,5	32,0
25-49 jaar	37,8	25,1	41,5	21,5	85,8
50-64 jaar	36,7	23,2	43,2	30,0	46,3
	Totaal	Deeltijds	Voltijds		
Laaggeschoold	35,9	22,4	41,4	27,7	43,1
Middengeschoold	37,3	24,5	41,5	23,2	69,8
Hooggeschoold	38,5	26,3	41,7	19,6	84,7
			Voltijds		
Werknemers			39,6		
Zelfstandigen			56,9		

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK (Bewerking Steunpunt WSE)

duur bij de 25- tot en met 49-jarigen, gecombineerd met een lagere werkzaamheidsgraad bij de ouderen en jongeren, een hoog aandeel deeltijdarbeid bij de ouderen en een lagere wekelijkse arbeidsduur bij de jongeren en ouderen. Indien we enkel naar de voltijds werkenden kijken, dan valt wel op dat de ouderen met 43,2 uur de meeste uren presteren, al zien we dat 30% van de ouderen deeltijds werkt.

Naar onderwijsniveau stellen we vast dat hogeschoolden gemiddeld de langste werkweek presteren (38,5 uur versus 35,9 uur bij laaggeschoolden). Ook hier moeten we de verklaring zoeken in een hoger aandeel deeltijds werkenden (27,7% tegenover 19,6% bij de hogeschoolden) en gemiddeld kleinere deeltijdjobs bij de laaggeschoolden (22,4 u/w tegenover 26,3 u/w voor de hogeschoolden).

Deze cijfers geven duidelijk weer dat er verschillende breuklijnen zijn in de kwantitatieve arbeidsmarktparticipatie. Vrouwen werken minder vaak dan mannen en als ze werken doen ze dat vaker deeltijds. Vrouwen werken bovendien minder uren, zowel in voltijdse als in deeltijdse jobs. Ouderen werken minder vaak dan de 25- tot en met 49-jarigen, ze werken vaker deeltijds en in die deeltijdse jobs presteren ze minder uren. Onder de laaggeschoolden tellen we een kleiner aandeel werkenden en als ze een job hebben is dat vaker (kleinere) deeltijdarbeid.

Tot slot bekijken we nog de wekelijkse arbeidsduur opgesplitst naar het arbeidsstatuut. We kijken enkel naar de arbeidsduur van voltijds werkenden gezien het aantal deeltijds werkenden bij de zelfstandigen erg beperkt is. Een voltijds werkende werknemer in Vlaanderen presteert wekelijks gemiddeld 39,6 uur. Een zelfstandige daarentegen besteedt maar liefst 56,9 uur per week aan zijn of haar job.

Vlaanderen en de buurlanden

In Vlaanderen heeft 65% van de bevolking op arbeidsleeftijd een job, dat is minder dan in Nederland en Duitsland en iets meer dan in Frankrijk (tabel 2). Houden we echter rekening met het gepresteerde arbeidsvolume en drukken we de werk-

zaamheidsgraad uit in voltijdse equivalenten, dan steekt Vlaanderen de buurlanden de loef af met 60,8%. We zien dat in alle buurlanden de werkzaamheidsgraad in VTE lager ligt dan de werkzaamheidsgraad in personen. Dat komt omdat de werkzaamheidsgraad in personen geen rekening houdt met deeltijdarbeid of met het aantal gewerkte uren. Iemand die halftijds werkt wordt in de werkzaamheidsgraad in personen als één werkende persoon geteld, terwijl die in de werkzaamheidsgraad in VTE slechts als een halve voltijdse job wordt geteld. Landen waar er een groot verschil is tussen de graad in personen en in VTE zijn dus landen waar veel deeltijds wordt gewerkt.

Gemiddeld werkt 22,8% van de Vlaamse werkenden deeltijds. In Duitsland en vooral Nederland – de twee buurlanden met een hoge werkzaamheidsgraad – ligt dat aandeel hoger. Bovendien speelt ook het aantal gewerkte uren mee. Gemiddeld werkt de Vlaming 37,5 uur per week, dat is iets minder dan de Franse en meer dan de Duitse en Nederlandse collega's. Het verschil ligt niet zozeer bij de voltijds werkenden, maar in het aantal uren dat deeltijdsers werken. We zien dat deeltijds werkenden in Nederland (20,2 u/w) en Duitsland (18,6 u/w) gemiddeld minder uren werken dan Vlamingen (24,5 u/w), en dat het aandeel deeltijdarbeid in deze landen hoger ligt.

Bij de *mannen* is het verschil tussen de werkzaamheidsgraad in personen en in voltijdse equivalenten doorgaans beperkt. Enkel in Nederland is het verschil aanzienlijk omwille van het hoge aandeel deeltijdarbeid bij de mannen. In Nederland is het arbeidsvolume gespreid over meer personen zodat de werkzaamheidsgraad in personen er hoger ligt, maar in VTE ligt Vlaanderen op kop. Voltijds werkende mannen in Vlaanderen (42,5 u/w) presteren gemiddeld evenveel uren als de Fransen en Duitsers en één uur meer dan Nederlanders. Deeltijds werkende mannen werken in Vlaanderen meer uren per week dan in de buurlanden.

Bij de *vrouwen* ligt de werkzaamheid in VTE heel wat lager dan in personen, gezien heel wat vrouwen deeltijds werken. Vooral Nederland valt op door een lage werkzaamheidsgraad in VTE. Tussen de voltijds werkende vrouwen in de verschillende landen zijn beperkte verschillen waarneembaar. Vlaamse vrouwen werken 39,7 uur per week in een

Tabel 2.

Gemiddelde wekelijkse arbeidsduur, aandeel deeltijdarbeid en werkzaamheidsgraad in personen en in VTE naar leeftijd, geslacht en arbeidsregime (België, Vlaams Gewest en de buurlanden; 2006)

		Vlaams Gewest	België	Nederland	Frankrijk	Duitsland
Totaal	Totaal (u/w)	37,5	37,2	31,6	38,4	36,0
	Voltijds (u/w)	41,6	41,1	41,1	41,2	41,9
	Deeltijds (u/w)	24,5	24,1	20,2	24,4	18,6
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	22,8	22,0	45,0	17,1	25,1
	Werkzaamheidsgraad (%)	65,0	61,0	73,7	63,0	67,7
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	60,8	56,5	57,7	59,0	59,6
	(maatman 40,9 u/w)					
Mannen	Totaal (u/w)	41,4	40,9	37,1	41,5	40,6
	Voltijds (u/w)	42,5	42,1	41,6	42,4	42,6
	Deeltijds (u/w)	27,0	26,1	20,7	24,9	18,3
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	6,8	7,0	21,3	5,5	8,5
	Werkzaamheidsgraad (%)	71,5	67,9	80,5	68,5	73,0
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	72,4	67,8	71,9	67,7	71,1
	(maatman 41,8 u/w)					
Vrouwen	Totaal (u/w)	32,7	32,7	25,0	34,9	30,6
	Voltijds (u/w)	39,7	39,2	39,4	39,4	40,5
	Deeltijds (u/w)	24,0	23,7	20,0	24,4	18,7
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	43,1	41,0	74,0	30,5	44,9
	Werkzaamheidsgraad (%)	58,3	54,0	66,7	57,7	62,4
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	51,0	47,2	44,9	52,9	50,1
	(maatman 37,8 u/w)					
15-24 jaar	Totaal (u/w)	36,3	35,5	21,6	34,9	34,8
	Voltijds (u/w)	39,0	38,8	39,7	37,9	39,8
	Deeltijds (u/w)	22,9	22,5	13,1	22,4	13,7
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	17,5	20,7	66,8	21,6	19,8
	Werkzaamheidsgraad (%)	32,0	27,6	64,3	29,3	43,5
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	29,9	25,3	37,1	25,9	39,0
	(maatman 38,7 u/w)					
25-49 jaar	Totaal (u/w)	37,8	37,5	33,9	38,6	36,2
	Voltijds (u/w)	41,5	41,0	41,1	41,1	42,0
	Deeltijds (u/w)	25,1	24,7	23,0	25,2	19,1
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	21,5	20,8	39,6	16,1	25,7
	Werkzaamheidsgraad (%)	85,8	80,2	84,5	80,6	80,1
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	81,2	75,1	71,1	76,1	70,7
	(maatman 40,8 u/w)					
50-64 jaar	Totaal (u/w)	36,7	36,9	32,4	39,1	36,2
	Voltijds (u/w)	43,2	42,5	41,9	42,6	42,7
	Deeltijds (u/w)	23,2	22,9	21,0	23,2	18,9
	Aandeel deeltijdarbeid (%)	30,0	26,4	45,0	18,2	26,1
	Werkzaamheidsgraad (%)	46,3	45,7	59,0	52,8	59,2
	Werkzaamheidsgraad VTE (%)	41,5	41,0	45,2	48,8	50,9
	(maatman 42,2 u/w)					

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

voltijdse job. Alleen Duitse vrouwen werken iets meer. Maar bij de deeltijds werkende vrouwen vallen opnieuw Nederland en Duitsland op met kleinere deeltijdse jobs en een hoog aandeel deeltijdarbeid (Nederland), maar ook met een hoge werkzaamheid. In Frankrijk wordt bij de vrouwen het minst vaak deeltijds gewerkt, maar zij hebben gemiddeld wel de grootste deeltijdse jobs.

Bij de *jongeren* wordt de aandacht onmiddellijk getrokken door de hoge werkzaamheidsgraad in personen in Nederland. Met 64,3% werkenden ligt de Nederlandse werkzaamheidsgraad zowat tweemaal hoger dan de Vlaamse. Nederland staat erom bekend dat veel studenten een baantje hebben, bijvoorbeeld om de studies te financieren. De cijfers bevestigen dit verhaal. Houden we rekening met het arbeidsvolume dan valt de werkzaamheidsgraad (VTE) terug naar 37,1%. Van de werkende jongeren in Nederland werkt dan ook 66,8% deeltijds. Het gaat bovendien om kleine deeltijdse jobs met een gemiddelde arbeidsduur van slechts 13,1 uur per week (tegenover 22,9 uur in Vlaanderen). Ook Duitsland kent een relatief hoge werkzaamheidsgraad bij jongeren, al is het aandeel deeltijdarbeid niet veel hoger dan in Vlaanderen. Wel zien we dat ook in Duitsland de deeltijds werkende jongeren slechts kleine deeltijdse jobs uitoefenen (13,7 u/w).

We hebben reeds melding gemaakt van de samengedrukte loopbaan in Vlaanderen. De data in tabel 2 vervolledigen dat verhaal. Bij de *25- tot en met 49-jarigen* kent Vlaanderen een bijzonder hoge werkzaamheidsgraad. Met 85,8% ligt deze zowat vijf procentpunten hoger dan de Franse en Duitse werkzaamheidsgraden. Enkel Nederland evenaart Vlaanderen. Maar ook in deze leeftijdsgroep verandert het plaatje als we kijken naar het arbeidsvolume. In voltijdse equivalenten wordt de koppositie van Vlaanderen nog duidelijker. Vooral in Nederland en Duitsland valt de werkzaamheidsgraad sterk terug in VTE. In Nederland werken zowat vier op de tien deeltijds, tegenover slechts twee op de tien in Vlaanderen. Bovendien presteren Vlamingen iets meer uren dan Nederlanders, zowel in voltijdse jobs als in deeltijdse jobs. Duitsland valt op door een hoog aandeel deeltijdarbeid gecombineerd met een korte arbeidsduur (19,1 u/w). Frankrijk laat zich opmerken door een laag aandeel deeltijdarbeid bij de 25- tot en met 49-jarigen. In

Vlaanderen werken we in deze leeftijdsgroep met velen en we werken ook iets meer uren, vergeleken met onze buurlanden.

Een samengedrukte loopbaan wil ook zeggen dat arbeid in de *oudere leeftijdsgroep* minder centraal staat. In Vlaanderen zien we dat de werkzaamheidsgraad van vijftigplussers veel lager ligt dan in de buurlanden (46,3% tegenover 59% in Duitsland en Nederland). Uitgedrukt in VTE wordt het verschil met de buurlanden kleiner, maar het blijft aanzienlijk. Maar als vijftigplussers aan het werk blijven in Vlaanderen dan werken ze wel veel uren. Bij voltijds werkenden is dat gemiddeld 43,2 u/w, terwijl dat in de buurlanden lager ligt. Ook deeltijds werkende ouderen presteren relatief veel uren: 23,2 u/w voor Vlaanderen tegenover 21 u/w in Nederland en 18,9 u/w in Duitsland. Bovendien ligt in vergelijking met Nederland het aandeel deeltijdarbeid in Vlaanderen veel lager (30% tegenover 45%). In Frankrijk presteren deeltijds werkende ouderen evenveel uren per week als Vlamingen, maar het aandeel deeltijdarbeid ligt er aanmerkelijk lager.

De hardwerkende Vlaming?

Een vraag die regelmatig de kop opsteekt is of het beeld van de hardwerkende Vlaming eerder mythe of realiteit is. Vanzelfsprekend is een finaal oordeel maar mogelijk als productiviteitsmaatstaven in rekening gebracht worden, maar dit valt buiten het bestek van deze bijdrage.² In deze context kunnen we enkel nagaan of de Vlaming gemiddeld meer of minder uren per week werkt dan collega's uit de andere Europese landen.

We bekijken voor de landen van de Europese Unie van voor de uitbreiding (EU-15) de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voor voltijds werkenden en deeltijds werkenden.³ In tabel 3 maken we een rangschikking (van groot naar klein) van de EU-15-landen naar hun gemiddelde wekelijkse arbeidsduur en nemen we ook het aandeel deeltijdarbeid op.

De cijfers over de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur geven geen bevestiging van het beeld van de Vlaming die veel uren klopt. Vergeleken met andere landen uit EU-15 situeert het Vlaams Gewest zich

in de onderste helft van de rangschikking met betrekking tot de arbeidsduur (37,5 uur per week). Enkel Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Nederland hebben gemiddeld kortere werkweken. De reden van de relatief korte werkweek wordt duidelijk als we een opsplitsing maken tussen voltijds en deeltijds werkenden.

Voltijds werkende Vlamingen presteren eerder een 'doorsnee' aantal uren in vergelijking met andere voltijds werkende Europeanen. In zes landen ligt de wekelijkse arbeidsduur hoger dan de 41,6 uren die voltijds werkende Vlamingen presteren. Maar al bij al zijn de verschillen beperkt: de meerderheid van de landen heeft een wekelijkse arbeidsduur tussen 41 uur en 42 uur. De Oostenrijkers spannen de kroon met 44,7 uur per week, gevolgd door de Grieken. Opvallend is dat in de noordelijke landen (Noorwegen, Finland, Denemarken en Nederland) een voltijdse job gemiddeld kleiner is dan in Vlaanderen.

In het aandeel deeltijdarbeid zit een tweede belangrijke reden vevat voor de gemiddeld korte werkweek. Het aandeel deeltijdarbeid ligt in Vlaan-

deren immers eerder hoog (22,8%). Zes landen hebben een hoger aandeel deeltijdarbeid, maar opnieuw is het verschil beperkt. Enkel Nederland steekt er met kop en schouders bovenuit (45% deeltijdarbeid). Wel is het zo dat als de Vlaming deeltijds werkt hij gemiddeld een grotere deeltijdse job (24,5 u/w) heeft dan de andere Europeanen. Enkel in Zweden zijn deeltijdse jobs gemiddeld iets groter dan in Vlaanderen (26,6 u/w). Andere noordelijke landen als Noorwegen, Finland en Nederland hebben een hoog aandeel deeltijdarbeid gecombineerd met een lage arbeidsduur bij deeltijds werkenden.

De samengedrukte loopbaan: typisch Vlaams?

In voorgaande analyses hebben we het al enkele malen gehad over de samengedrukte loopbaan die Vlaanderen kenmerkt. We kennen een hoge werkzaamheidsgraad bij de 25- tot en met 49-jarigen, met een beperkt aandeel deeltijdarbeid en een hoge wekelijkse arbeidsduur. Dit wordt gecombi-

Tabel 3.

Gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar arbeidsregime en aandeel deeltijdarbeid bij de 15- tot en met 64-jarigen (Europese landen; 2006)

	Totaal (u/w)		Voltijds (u/w)		Deeltijds (u/w)	(%)
Griekenland	43,2	Oostenrijk	44,7	Zweden	26,6	24,3
Portugal	40,4	Griekenland	44,4	Vlaams Gewest	24,5	22,8
Oostenrijk	39,8	VK	43,2	Frankrijk	24,4	17,1
Spanje	39,8	Spanje	42,4	België	24,1	22,0
Italië	38,7	Portugal	42,0	Luxemburg	23,3	17,1
Frankrijk	38,4	Duitsland	41,9	Italië	22,1	13,1
Finland	38,2	Vlaams Gewest	41,6	Griekenland	21,7	5,5
Zweden	37,9	Zweden	41,4	Oostenrijk	21,6	21,3
Luxemburg	37,5	Italië	41,2	Finland	21,5	13,5
VK	37,5	Frankrijk	41,2	Portugal	21,4	8,1
Vlaams Gewest	37,5	Nederland	41,1	Noorwegen	21,0	27,0
België	37,2	België	41,1	Denemarken	20,3	23,0
Denemarken	36,3	Denemarken	41,0	Spanje	20,2	12,3
Duitsland	36,0	Finland	40,7	Nederland	20,2	45,0
Noorwegen	34,7	Luxemburg	40,4	VK	19,6	24,5
Nederland	31,6	Noorwegen	39,9	Duitsland	18,6	25,1

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

neerd met een lage werkzaamheidsgraad bij jongeren en bij ouderen die bovendien een lagere wekelijkse arbeidsduur hebben. Ook ligt het aandeel deeltijdarbeid bij de vijftigplussers erg hoog. We zagen dat het patroon van de samengedrukte loopbaan in Vlaanderen sterker aanwezig is dan in onze buurlanden. De vraag die we ons nu stellen is of Vlaanderen hierin zo uitzonderlijk is indien we ook de andere Europese landen bekijken.

Waarin Vlaanderen vast en zeker uitschiet, is het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de leeftijdsgroepen. In geen enkel land is het verschil in de werkzaamheidsgraad tussen de 25- tot en met 49-jarigen en de 50- tot en met 64-jarigen zo groot als in Vlaanderen. En ook in het verschil tussen de werkzaamheidsgraden van 25- tot en met 49-jarigen en 15- tot en met 24-jarigen moet Vlaanderen slechts vier landen laten voorgaan (zie tabellenbijlage bij het WSE-rapport). Nergens in Europa is de deelname aan arbeid zo geconcentreerd tussen het 25ste en 49ste levensjaar. Deze vaststelling geldt bij uitstek voor vrouwen, waar Vlaanderen uitschiet

wat betreft de kloof tussen de werkzaamheidsgraad bij vijftigplussers en 25- tot en met 49-jarigen. Dat de arbeidsparticipatie van vrouwen trager op gang is gekomen dan in andere landen speelt daarin zeker een rol. Maar ook bij de mannen behoort Vlaanderen tot de top wat betreft de kloof tussen de werkzaamheidsgraad van de verschillende leeftijdsgroepen. De vervroegde uittrede, onder andere via brugpensioen, is een typisch mannelijk Vlaams fenomeen.

Vlaanderen scoort in een Europese vergelijking zwak met betrekking tot de arbeidsdeelname van jongeren en ouderen. Arbeid is in Vlaanderen geconcentreerd tussen 25 en 49 jaar. De vraag die dan rijst is hoe deze leeftijdsgroep presteert in vergelijking met andere Europese landen. Tabellen 4 en 5 geven voor de 25- tot en met 49-jarigen in EU-15 de werkzaamheidsgraad in personen en in VTE, het aandeel deeltijdarbeid en de wekelijkse arbeidsduur van voltijds en deeltijds werkenden, waarbij de landen voor elke indicator worden gerangschikt van hoog naar laag.

Tabel 4.

Werkzaamheidsgraad in personen en in VTE (maatman 40,8 u/w), aandeel deeltijdarbeid en wekelijkse arbeidsduur van voltijds werkenden van de 25- tot en met 49-jarigen (Vlaams Gewest en EU-15; 2006)

	In personen (%)		In VTE ⁴ (%)
Denemarken	86,4	Oostenrijk	82,7
Vlaams Gewest	85,8	Portugal	82,5
Zweden	84,8	Denemarken	82,2
Noorwegen	84,7	Vlaams Gewest	81,2
Nederland	84,5	Griekenland	81,1
Oostenrijk	84,3	Zweden	80,5
Finland	82,8	Finland	79,8
Luxemburg	82,6	VK	77,4
Portugal	82,4	Luxemburg	76,7
VK	81,4	Frankrijk	76,1
Frankrijk	80,6	Noorwegen	75,8
België	80,2	Spanje	75,6
Duitsland	80,1	België	75,1
Spanje	77,2	Nederland	71,1
Griekenland	76,7	Duitsland	70,7
Italië	74,0	Italië	70,2

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

Vlaanderen kent de op één na hoogste werkzaamheidsgraad bij de 25- tot en met 49-jarigen (85,8%). Denemarken scoort net iets hoger, maar het verschil is klein (tabel 4). Vlaanderen wordt gevolgd door Zweden, maar het verschil bedraagt al één procentpunt. Op drie na hebben alle landen een werkzaamheidsgraad van 80% of meer in dit spitsuur van het leven. Vergeleken met EU-15 zijn er in Vlaanderen dus heel veel 25- tot en met 49-jarigen aan het werk.

Houden we rekening met de gepresteerde uren en drukken we de werkzaamheidsgraad uit in VTE dan zakt Vlaanderen twee plaatsen in de rangschikking (tabel 4). Oostenrijk en Portugal voeren de lijst aan en we zien dat landen als Noorwegen, Nederland en Duitsland een stevige duik maken. Dat komt vooral door het hoge aandeel deeltijdarbeid in deze landen (tabel 5). Ook het Vlaams Gewest kent een relatief hoog aandeel deeltijdarbeid in deze leeftijdsgroep (21,5%), maar combineert dat met een relatief hoge wekelijkse arbeidsduur in deeltijdse jobs (gemiddeld 25,1 u/w) terwijl dat in

Duitsland, Nederland en in mindere mate Noorwegen toch lager ligt.

Op het vlak van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur bij de voltijds werkende 25- tot en met 49-jarigen schuift het Vlaams Gewest in de buik van het EU-15-peloton (41,5 uur). Vooral Noorwegen en Finland vallen op door een beduidend kortere voltijdse werkweek.

Dus ondanks het hoge aandeel deeltijdarbeid en een slechts gemiddelde voltijdse werkweek scoort Vlaanderen toch heel hoog op de werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten voor de 25- tot en met 49-jarigen. Dat komt vooral door de hoge werkzaamheidsgraad in personen – we werken met heel veel – en de relatief lange werkweek van deeltijds werkenden en niet door een lange voltijdse werkweek. Vergelijken we bijvoorbeeld met Noorwegen dan zien we dat de Noren een veel lagere werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten hebben, terwijl ze toch een even hoge werkzaamheidsgraad in personen hebben. Die terugval komt

Tabel 5.

Aandeel deeltijdarbeid en wekelijkse arbeidsduur van voltijds en deeltijds werkenden bij de 25- tot en met 49-jarigen (Vlaams Gewest en EU-15; 2006)

Aandeel deeltijdarbeid (%)		Wekelijkse arbeidsduur (u/w)			
		Voltijds		Deeltijds	
Nederland	39,6	Oostenrijk	45,1	Zweden	28,9
Duitsland	25,5	Griekenland	44,2	Frankrijk	25,2
Oostenrijk	22,4	VK	43,6	Vlaams Gewest	25,1
Noorwegen	22,1	Spanje	42,4	Denemarken	25,0
Vlaams Gewest	21,5	Duitsland	42,0	België	24,7
België	20,8	Portugal	41,8	Finland	24,0
VK	20,8	Vlaams Gewest	41,5	Noorwegen	23,9
Zweden	20,6	Italië	41,4	Luxemburg	23,5
Luxemburg	16,8	Zweden	41,4	Nederland	23,0
Frankrijk	15,8	Denemarken	41,1	Italië	22,5
Denemarken	15,6	Frankrijk	41,1	Oostenrijk	22,4
Italië	13,6	Nederland	41,1	Portugal	22,0
Spanje	11,0	België	41,0	Griekenland	21,6
Finland	8,4	Finland	40,7	Spanje	21,0
Portugal	5,3	Luxemburg	40,3	VK	20,9
Griekenland	4,9	Noorwegen	39,8	Duitsland	19,1

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

vooral door de relatief korte werkweek van voltijds werkenden. Oostenrijk is een ander sprekend vergelijkingspunt. Dit land heeft een heel hoge werkzaamheidsgraad in VTE, ondanks de relatief lage werkzaamheidsgraad in personen en het relatief hoge aandeel deeltijdarbeid. Dit wordt echter gecompenseerd door een heel lange werkweek van de voltijds werkenden.

Vergeleken met andere Europese landen betekent de samengedrukte loopbaan in Vlaanderen vooral dat we met heel veel mensen werken in het spitsuur van het leven. Nergens in Europa is de deelname aan arbeid zo geconcentreerd tussen het 25ste en 49ste levensjaar. Jongeren en ouderen staan grotendeels aan de kant van de arbeidsmarkt. Maar de concentratie van de deelname aan arbeid in een korte periode van ons leven betekent niet noodzakelijk dat we dan ook heel veel uren presteren. We werken tussen 25 en 49 jaar met heel veel, zonder dat we daarbij uitzonderlijk veel uren presteren.

*Maarten Tielens
Wim Herremans
Steunpunt WSE*

Noten

1. In de tabellenbijlage op de website van het Steunpunt WSE bij het WSE report 'Arbeidsvolume en arbeidsduur in Vlaanderen en Europa', kunt u uitgebreid cijfermateriaal terugvinden voor alle Europese landen.
2. Cijfers van Eurostat over de arbeidsproductiviteit (BBP in koopkrachtpariteiten per werkende persoon) geven aan dat Vlamingen tot de productiefste werkenden behoren van Europa. Als de arbeidsproductiviteit (in 2005) gemiddeld in Europa (25 landen) gelijk is aan 100, dan is de arbeidsproductiviteit in Vlaanderen gelijk aan 129 (idem voor België).
3. Ierland is wegens de onbeschikbaarheid van data opgesplitst naar arbeidsregime niet opgenomen. Noorwegen is wel opgenomen, maar behoort niet tot de EU. De cijfers van de twaalf landen van na de uitbreiding van de EU kan u online terugvinden in de tabellenbijlage bij het WSE-rapport.
4. In Griekenland en Portugal is de werkzaamheidsgraad in VTE hoger dan die in personen. Dit is te verklaren door een combinatie van twee factoren. Ten eerste kennen beide landen bijna geen deeltijdarbeid. Ten tweede ligt de gemiddelde werkweek voor voltijdsen in Griekenland (44,2 u/w) en Portugal (41,9 u/w) veel hoger dan de gestandaardiseerde norm die we hanteren om een voltijds(equivalente) job uit te drukken. Om het arbeidsvolume naar voltijdse jobs om te rekenen, werken we in alle landen immers met dezelfde norm of maatman, namelijk de gemiddelde werkweek voor voltijders in België (40,8 u/w). Dit laat toe om landen onderling te vergelijken.